

Lakiosasto

19.12.2000

Työeläkelaitoksille

ALOITTAVAN YRITTÄJÄN VAKUUTUSMAKSUALENNUS

Yrittäjien eläkelain aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennusta koskevaa 9 §:n 2 momenttia on muutettu. Aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennuksen saa uuden säännöksen mukaan lain piiriin kuuluva yrittäjä iästään riippumatta. Vakuutusmaksualennusaikaa on pidennetty ja kustannusneutraalisuuden säilyttämiseksi vakuutusmaksualennusprosenttia on pienennetty.

Hallituksen esitys aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennusta koskevan säännöksen muuttamisesta on lähetetty eläkelaitoksille yleiskirjeen A 26/2000 liitteenä. Tässä yleiskirjeessä annetaan ohjeet uusien säännösten soveltamisesta. Ohjeet on valmisteltu Eläketurvakeskuksessa toimivassa tulkintaryhmässä, jossa ovat jäseninä myös eläkelaitosten edustajat.

Uutta säännöstä sovelletaan yrittäjiin, jotka aloittavat YEL:n mukaisen yrittäjätoimintansa ensimmäistä kertaa 1.1.2001 tai sen jälkeen. Yrittäjiin, jotka ovat aloittaneet YEL:n mukaisen toimintansa ennen 1.1.2001 sovelletaan aikaisempia vakuutusmaksualennusta koskevia säännöksiä. Näiden vuoden 2000 loppuun saakka voimassa olleiden säännösten soveltamisesta on kerrottu yleiskirjeessä A 8/92.

ELÄKETURVAKESKUS

Helena Tapio
Riitta Korpiluoma

Yleiskirjeen valmisteluryhmä:

Markku Sirviö, pj.	Eläketurvakeskus
Kaisa Forström	Verdandi
Tuula Julkunen	Eläketurvakeskus
Marja-Leena Kolu	Ilmarinen
Ossi Kotajärvi	Tapiola
Sirpa Nyberg	Eläke-Fennia
Ritva Oksanen	Varma-Sampo
Aino Lassila, siht.	Eläketurvakeskus

Lakiosasto

19.12.00

SISÄLLYSLUETTELO

1	LAINMUUTOKSEN TAUSTAA.....	3
2	1.1.2001 VOIMAANTULEVAN MAKSUALENNUKSEN EDELLYTYKSET	3
3	VOIMAANTULO.....	4
3.1	YLEISTÄ.....	4
3.2	ENNEN 1.1.2001 ALOITETTU YRITTÄJÄTOIMINTA.....	4
3.3	ENNEN 1.1.1993 ALOITETTU YRITTÄJÄTOIMINTA.....	5
4	YRITYSTOIMINNAN ALOITTAMISAJANKOHTA	5
4.1	VAKUUTTAMISVELVOLLISUUDESTA VAPAUTETUT YRITTÄJÄT.....	5
4.2	MUUN LAIN PIIRISTÄ YEL:N PIIRIIN SIIRTYVÄT YRITTÄJÄT.....	6
4.3	VAKUUTTAMISVELVOLLISUUTENSA LAIMINLYÖNEET YRITTÄJÄT.....	6
4.4	VAPAAEHTOISESTI VAKUUTETUT YRITTÄJÄT.....	8
4.5	ALLE 23-VUOTIAANA YRITYSTOIMINTAA HARJOITTAVAT.....	8
4.6	TÄYSITEHOISEN ELÄKKEEN JÄLKEEN YRITYSTOIMINNAN ALOITTAVA.....	8
4.7	ULKOMAILLA TYÖSKENNELLEET TAI TYÖSKENTELEVÄT YRITTÄJÄT.....	9
5	MAKSUALENNUSAIKA	9
5.1	YLEISTÄ.....	9
5.2	YRITTÄJÄTOIMINTAJAKSOT	9
5.3	MAKSUALENNUS TOISEEN YRITTÄJÄTOIMINTAJAKSOON.....	9
5.4	TEKNINEN KATKAISU.....	10
5.5	OSA-AIKAELÄKE.....	10
5.6	VALVONTATAPAUKSET	11
6	MUUTOKSENHAKU	11

Lakiosasto

19.12.00

1 LAINMUUTOKSEN TAUSTAA

Yrittäjien eläkelain (YEL) 9 §:n 2 momentin mukaan, sellaisena kuin se oli voimassa vuoden 2000 loppuun asti, maksualennuksen voi saada aloittava yrittäjä, joka YEL:n mukaista yritystoimintaa aloittaessaan ei ollut täyttänyt 43 vuotta. Maksualennus on ollut 50 prosenttia täydestä maksusta ja sen on saanut enintään kolmen kalenterivuoden ajalta, yritystoiminnan aloittamisvuotena ja kahtena sitä seuraavana kalenterivuotena. Maksualennusajan pituus on voinut vaihdella kahdesta kolmeen vuoteen riippuen siitä, aloittaako yrittäjä yritystoimintansa vuoden alussa vai vuoden lopussa. Alennuksen on voinut saada vain kerran, joten maksualennuksen on menettänyt, jos vakuutukseen on tullut katkos esimerkiksi äitiysloman tai varusmiespalvelun takia.

Maksualennussäännös on koettu edellä olevien rajoitusten takia epäoikeudenmukaiseksi. Laissa oleva ikäraja on asettanut yrittäjät eriarvoiseen asemaan ikänsä takia eikä se ole ollut omiaan kannustamaan ikäkäämpien henkilöiden työllistymistä yritystoiminnan kautta. Maksualennusajan pituuden riippuminen yritystoiminnan aloittamisajankohdasta on joissakin tapauksissa voinut jopa lykätä yritystoiminnan aloittamista eikä säännöstä, jonka mukaan vakuutusmaksualennusaika määräytyy yritystoiminnan aloittamisajankohdan mukaan, ole muutoinkaan pidetty tasapuolisena yrittäjille. Lisäksi säännöstä, jonka mukaan maksualennusta ei voi saada kuin kerran, vaikka maksualennusaikaa olisi vielä jäljellä, on käytännössä koettu kankeaksi esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennukseen oikeutettu yrittäjä jää piakkoin yritystoimintansa alkamisen jälkeen äitiyslomalta tai menee suorittamaan varusmiespalvelustaan.

Lainmuutoksella on pyritty korjaamaan erityisesti edellä kuvattuja ongelmia.

2 1.1.2001 VOIMAANTULEVAN MAKSUALENNUKSEN EDELLYTYKSET

Muutetun YEL 9 §:n 2 momentin mukaan maksualennuksen saa lain piiriin kuuluva aloittava yrittäjä iästään riippumatta. Maksualennuksen saa ensimmäisen YEL:n piiriin kuuluvan yrittäjätoiminnan 48 ensimmäiseltä kuukaudelta. Mikäli ensimmäinen yrittäjätoimintajakso kestää alle 48 kuukautta, maksualennuksen voi saada jäljellä olevalle alennusajalle vielä toiseen yrittäjätoimintajaksoon. Yhtenä yrittäjätoimintajaksona pidetään yrittäjätoimintaa, joka on kuulunut YEL:n piiriin ilman katkoa. Maksualennus on 25 prosenttia, joten aloittavalle yrittäjälle määrättävä

Lakiosasto

19.12.00

vakuutusmaksu on 75 prosenttia yrittäjälle vuosittain vahvistettavasta vakuutusmaksuprosentista.

Maksualennukseen oikeuttavaa 48 kuukauden aikaa laskettaessa yrittäjätoimintajaksot lasketaan päivän tarkkuudella. Kuukaudessa katsotaan olevan 30 päivää.

Esimerkki. Jos ensimmäinen yrittäjätoimintajakso on kestänyt 47 kuukautta 2 päivää, jää toiseen yrittäjätoimintajaksoon vielä 28 päivää, jolta vakuutusmaksu määrätään aloittavan yrittäjän vakuutusmaksuprosentin mukaan.

3 VOIMAANTULO

3.1 Yleistä

Aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennus määrätään uuden lain mukaisena, jos YEL:n mukainen yritystoiminta aloitetaan ensimmäistä kertaa 1.1.2001 tai sen jälkeen. Uutta säännöstä sovellettaessa mm. yritystoiminnan aloittamisajankohtaa määriteltäessä noudatetaan pääosin samoja periaatteita kuin entisen lain voimassa ollessa.

3.2 Ennen 1.1.2001 aloitettu yrittäjätoiminta

Yrittäjään, jonka YEL:n mukainen yrittäjätoiminta alkaa ennen 1.1.2001, sovelletaan ennen 1.1.2001 voimassa olleita aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennusta koskevia säännöksiä. Näiden säännösten mukaiset vakuutusmaksualennukset jatkuvat 1.1.2001 jälkeenkin normaalisti. Siten vuoden 2002 loppuun saakka on voimassa myös aikaisemman säännöksen mukaisia vakuutusmaksualennuksia.

Esimerkki 1. Yrittäjä aloittaa YEL:n mukaisen toimintansa vuoden 2000 loppupuolella. Jos yrittäjä ei ole YEL:n mukaista toimintaa aloittaessaan täyttänyt 43 vuotta ja muutkin entisen lain mukaiset edellytykset täyttyvät, hänelle myönnetään 31.12.2000 saakka voimassa olleiden säännösten mukainen aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennus. Siten hänen YEL:n mukainen vakuutusmaksunsa on 50 prosenttia YEL 9 §:n 1 momentin mukaisesta vakuutusmaksusta 31.12.2002 saakka.

Koska yrittäjä on harjoittanut YEL:n mukaista yrittäjätoimintaa ennen 1.1.2001, hänellä ei ole oikeutta uuden lain mukaiseen aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennukseen, vaikka hän lopettaisi yrittäjätoimintansa vuoden 2001 alkupuolella ja aloittaisi myöhemmin uuden yrittäjätoiminnan vuoden 2001 aikana.

Lakiosasto

19.12.00

Esimerkki 2. Yrittäjä aloitti ensimmäisen kerran yrittäjätoiminnan yli 43-vuotiaana vuonna 1993. Yritystoiminta kesti vuoden. Iän perusteella hän ei saanut maksualennusta. Hän aloittaa uuden yrittäjätoiminnan vuonna 2001. Hän ei saa myöskään vuonna 2001 aloitetun yrittäjätoiminnan perusteella maksualennusta, koska hän ei aloita yrittäjätoimintaa ensimmäistä kertaa.

3.3

Ennen 1.1.1993 aloitettu yrittäjätoiminta

Aikaisempien säännösten mukaan aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennuksen saattoi saada aikaisemmasta yritystoiminnasta huolimatta, jos aikaisempi yritystoiminta oli päättynyt viimeistään 31.12.1992 ja yrittäjä oli uutta yritystoimintaa 1.1.1993 tai sen jälkeen aloittaessaan alle 43-vuotias.

Vuoden 2001 alusta voimaan tulevat säännökset ovat erilaiset kuin aikaisemmat säännökset. Uusissa säännöksissä oikeus aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennukseen on rajattu vain niille yrittäjille, jotka aloittavat yrittäjätoimintansa ensimmäistä kertaa 1.1.2001 tai sen jälkeen. Siten myös sellainen yrittäjä, joka on päättänyt aikaisemman yritystoimintansa viimeistään 31.12.1992 ja aloittaa yritystoiminnan uudelleen 1.1.2001 tai sen jälkeen, ei ole enää oikeutettu aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennukseen.

4

YRITYSTOIMINNAN ALOITTAMISAJANKOHTA

4.1

Vakuuttamisvelvollisuudesta vapautetut yrittäjät

YEL:n mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta vapautetun yrittäjän YEL:n mukainen toiminta katsotaan alkaneeksi siitä hetkestä, josta yrittäjä olisi ilman vapautusta ollut velvollinen ottamaan YEL:n mukaisen vakuutuksen. Siten maksualennusaika kuuluu vapautuksen aikana.

Vakuuttamisvelvollisuudesta vapautettu yrittäjä voidaan hakemuksesta hyväksyä YEL:n mukaisen eläketurvan piiriin kesken vapautusajan. Yritystoiminnan alkamisesta lukien vakuuttamisvelvollisuudesta vapautettu yrittäjä voi tällöin saada maksualennuksen, jos vapautus alkaa 1.1.2001 tai sen jälkeen eikä hän ole harjoittanut YEL:n mukaista yritystoimintaa aikaisemmin. Jos maksualennukseen oikeuttava 48 kuukautta, mikä lasketaan ensimmäisen YEL:n mukaisen yrittäjätoiminnan alkamisesta, ei ole ennättänyt vielä kulua, yrittäjä saa maksualennuksen siihen saakka, kunnes yritystoiminta vapautusaikoineen on kestänyt 48 kuukautta. Samat säännöt koskevat yrittäjää, joka on ensin vakuutettu YEL:n mukaan ja sen jälkeen vapautettu vakuuttamisvelvollisuudesta.

Lakiosasto

19.12.00

4.2

Muun lain piiristä YEL:n piiriin siirtyvät yrittäjät

Jos yrittäjä siirtyy jonkin muun työeläkelain piiristä YEL:n piiriin (esimerkiksi johtavassa asemassa oleva siirtyy TEL:n piiristä YEL:n piiriin), YEL:n mukaisen yritystoiminnan katsotaan alkavan YEL:n piiriin siirtymishetkestä. Uuden säännöksen mukaisen aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennuksen voi siten saada, jos siirtyminen YEL:n piiriin tapahtuu 1.1.2001 tai sen jälkeen eikä yrittäjä ole aikaisemmin harjoittanut YEL:n mukaista yrittäjätoimintaa.

4.3

Vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneet yrittäjät

Vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneen yrittäjän YEL:n mukaisen toiminnan katsotaan alkaneen silloin, kun YEL:n piiriin kuuluva yritystoiminta on todellisuudessa alkanut.

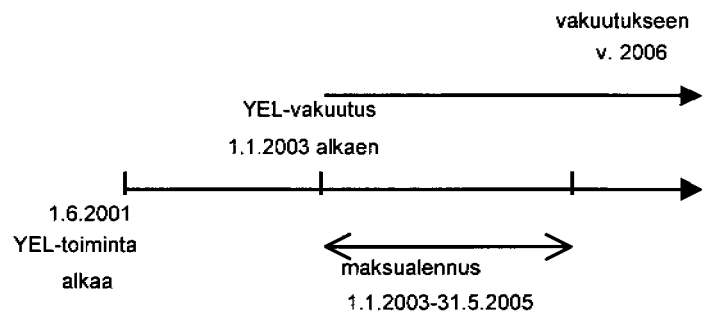
YEL-vakuutus voidaan takautuvasti ottaa enintään kuluvalle ja kolmelle sitä edeltäneelle kalenterivuodelle. Niissä tapauksissa, joissa yrittäjä itse hakeutuu YEL:n piiriin, vaikkakin myöhässä, yrittäjä voi vielä saada aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennuksen. Jos yritystoiminta on aloitettu ennen 1.1.2001, oikeus aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennukseen määräytyy aikaisempien säännösten mukaan.

Yrittäjä voi saada vakuutusmaksualennuksen 1.1.2001 voimaan tulevien säännösten mukaan, jos yritystoiminnan todellinen alkamisaika on 1.1.2001 tai sen jälkeen ja yritystoiminnan todellisesta alkamisajasta ei ole kulunut 48 kuukautta. Oikeus vakuutusmaksualennukseen on saatettu menettää sen vuoksi, että maksualennusaika on ennättänyt kulua jo sinä aikana, jolta YEL-vakuutusta ei voida takautuvasti enää ottaa. Näissä tilanteissa yritystoiminnan alkamisajankohdan selvittäminen on usein hankalaa. Jos sitä ei saada luotettavasti selville, voidaan yritystoiminnan aloitushetkenä pitää YEL-vakuutuksen alkamisajankohtaa.

Esimerkki. Yritystoiminta alkaa 1.6.2001, mutta yrittäjä hakeutuu vakuutukseen vasta vuonna 2006, jolloin yrittäjä vakuutetaan takautuvasti kolmen vuoden ajalta 1.1.2003 alkaen. Sen sijaan maksualennukseen oikeuttava 48 kuukauden aika lasketaan yritystoiminnan todellisesta alkamisesta eli 1.6.2001 alkaen, jolloin maksualennukseen oikeuttava 48 kuukautta tulee täyteen 31.5.2005. Maksualennus myönnetään ajalle 1.1.2003-31.5.2005.

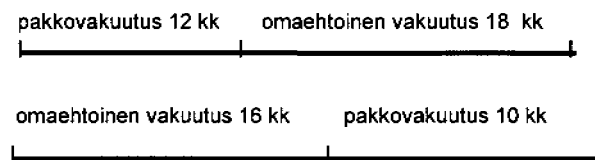
Lakiosasto

19.12.00

Jos yrittäjä ei itse hakeudu YEL:n piiriin, vaan hänet pakkovakuutetaan, yrittäjällä ei ole YEL:n 12 §:n 3 momentin nimenomaisen säännöksen nojalla oikeutta aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennukseen.

Jos yrittäjä on itse hakeutunut YEL:n piiriin, mutta myöhemmin käy ilmi, että yrittäjätoiminta onkin alkanut aiemmin kuin vakuutukseen on ilmoitettu, hänet pakkovakuutetaan takautuvasti yrittäjätoiminnan todellisesta alkamisajankohdasta lukien. Jos pakkovakuutettu yrittäjätoiminta-aika liittyy ilman katkosta omaehtoiseen vakuutukseen, ei yrittäjällä ole oikeutta aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennukseen myöskään siltä ajalta, jolta hän on ottanut omaehtoisen vakuutuksen. Oikeutta vakuutusmaksualennukseen ei ole myöskään silloin, jos vakuutus päätetään liian aikaisin ja omaehtoisen vakuutuksen jatkoksi otetaan pakkovakuutus. Siten oikeutta alkavan yrittäjän vakuutusmaksualennukseen ei ole kummassakaan seuraavassa kuvatussa tilanteessa.

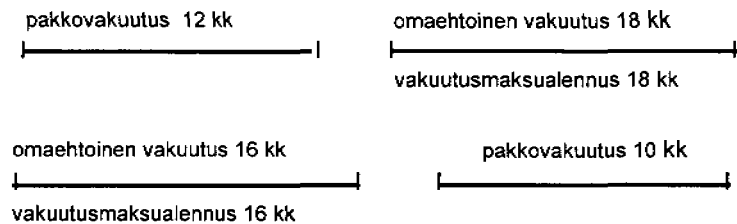

Sen sijaan, jos pakkovakuutuksen ja omaehtoisen vakuutuksen välillä on katko, on yrittäjällä oikeus aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennukseen, jos 48 kuukaudesta on vielä maksualennusaikaa jäljellä. Oikeus maksualennukseen on riippumatta siitä, onko pakkovakuutusjakso ennen vai jälkeen omaehtoisen vakuutusjakson.

Pakkovakuutettu aika lasketaan laissa tarkoitettuun 48 kuukauden maksualennusaikaan, vaikka siltä ei saakaan maksualennusta.

Lakiosasto

19.12.00

4.4

Vapaaehtoisesti vakuutetut yrittäjät

Sellaiselle yrittäjälle, jonka työtulo ei täytä YEL:n edellytyksiä, mutta joka muutoin täyttää YEL:ssä säädetyt edellytykset, voidaan myöntää YEL:n mukainen vapaaehtoinen vakuutus. Maksualennuksen voi saada myös tällaisen vapaaehtoisen YEL:n mukaisen vakuutuksen maksuista.

Jos vapaaehtoisesti vakuutetun yrittäjän työtulo nousee YEL:n rajamäärään, vapaaehtoinen vakuutus muutetaan pakolliseksi vakuutukseksi. Maksualennus jatkuu tällöin pakollisessa vakuutuksessa, jos maksualennusaikaa vielä on jäljellä. Kun vapaaehtoinen vakuutus muuttuu pakolliseksi vakuutukseksi, YEL-toiminta jatkuu keskeytyksettä. Siten kyseessä eivät ole erilliset yrittäjätoimintajakset. Vakuutusmaksualennuksen voi siten saada vielä toiseenkin yrittäjätoimintajaksoon, jos vapaaehtoisesti vakuutettuna aloitettu ja sittemmin pakollisesti vakuutettavaksi muuttunut yrittäjätoiminta päättyy ennen kuin maksualennusaikaa on kulunut yhteensä 48 kuukautta.

4.5

Alle 23-vuotiaana yritystoimintaa harjoittavat

YEL:n vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen laskuperusteista johdun alle 23-vuotiaalle yrittäjälle ei määrätä YEL-vakuutusmaksua neljän ensimmäisen kuukauden ajalta. Jos yrittäjä kuitenkin täyttää 23 vuotta ennen kuin neljä kuukautta on kulunut, vakuutusmaksu määrätään 23 vuoden iän täyttämisen eteenpäin.

Tästä huolimatta YEL:n 9 §:n 2 momentin mukaisen yritystoiminnan alkaminen lasketaan siitä, kun YEL:n piiriin kuuluva yritystoiminta alkaa.

4.6

Täysitehoisen eläkkeen jälkeen yritystoiminnan aloittava

Kun yrittäjä tulee YEL:n piiriin täysitehoisen eläkkeen päättymisen jälkeen, YEL:n 9 §:n 2 momentin mukaisena yritystoiminnan aloittamispäivänä pidetään sitä päivää, josta lähtien yrittäjä on eläkkeen päättymisen jälkeen YEL-vakuuttamisvelvollinen. Sillä, onko yrittäjä täysitehoisen eläkkeensä aikana jo harjoittanut yritystoimintaa, ei ole merkitystä, koska täysitehoisella eläkkeellä harjoitettu yritystoiminta ei ole YEL:n mukaan vakuutettavaa. Sen sijaan eläkettä edeltävällä YEL-jaksolla on merkitystä. Ellei 48 kuukauden maksualennusaika ole tullut täyteen en-

Lakiosasto

19.12.00

nen täysitehoisen eläkkeen alkamista, alennus myönnetään sille ajalle, joka on jäljellä yritystoiminnan ensimmäisestä 48 kuukaudesta.

4.7

Ulkomailla työskennelleet tai työskentelevät yrittäjät

YEL koskee lähtökohtaisesti vain Suomessa harjoitettua yritystoimintaa ja Suomessa asuvia yrittäjiä. Tilapäisesti muussa EU- tai ETA-maassa kuin Suomessa yritystoimintaa harjoittava yrittäjä voi kuitenkin kuulua YEL:n piiriin lähetettynä yrittäjänä. Jos YEL:a sovelletaan ulkomailla harjoitettuun yrittäjätoimintaan, myönnetään siihen myös maksualennus. Näissä tilanteissa vakuutusmaksualennus jatkuu ulkomailla harjoitetun YEL:n mukaisen toiminnan osalta siihen asti, kun lähetetyn yrittäjän todistus on voimassa, jollei 48 kuukauden aikaraja täyty sitä ennen.

Ulkomailla asuvien tai ulkomailla harjoitetun yrittäjätoiminnan vakuuttamista on käsitelty yleiskirjeessä A 48/96 osiossa 2.

5

MAKSUALENNUSAIKA

5.1

Yleistä

Jos yrittäjän ensimmäinen yrittäjätoimintajakso kestää alle 48 kuukautta, vakuutusmaksualennuksen saa jäljellä olevalle ajalle vielä toiseen yrittäjätoimintajaksoon. Kolmanteen yrittäjätoimintajaksoon alennusta ei enää ole oikeutta saada, vaikka aikaisemmat yrittäjätoiminnat eivät olisi kestäneet 48 kuukautta edes yhteenlaskettuina.

5.2

Yrittäjätoimintajaksot

YEL 9 §:n 2 momentin mukaisilla yrittäjätoimintajaksoilla tarkoitetaan jaksoja, joiden välisenä aikana yrittäjä ei ole harjoittanut YEL:n piiriin kuuluvaa yrittäjätoimintaa.

Vakuutusmaksualennuksen saa enintään kahteen erilliseen yrittäjätoimintajaksoon. Siten esimerkiksi yritystoiminnan keskeyttävä äitiysloma tai varusmiespalvelu ei poista oikeutta vakuutusmaksualennukseen, mikäli se keskeytti yrittäjätoiminnan ensimmäistä kertaa.

5.3

Maksualennus toiseen yrittäjätoimintajaksoon

Toisen yrittäjätoiminnan alkamisen ja ensimmäisen yrittäjätoiminnan päättymisen välistä aikaa ei ole rajattu. Yrittäjätoimintajaksosten välillä

Lakiosasto

19.12.00

voi olla hyvinkin pitkä aika ja yrittäjä voi ottaa toisen yrittäjävakuutuksen eri eläkelaitoksesta kuin ensimmäisen. Eläkelaitoksessa saattaa olla vaikea tietää, onko yritystoimintaa jo aikaisemmin harjoittaneella yrittäjällä jäljellä aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennukseen oikeuttavaa aikaa. Sen vuoksi yrittäjän tulee itsensä vaatia vakuutusmaksualennusta toiseen yrittäjätoimintajaksoonsa. Kun yrittäjä vaatii vakuutusmaksualennusta toiseenkin yrittäjätoimintajaksoonsa, eläkelaitos tarkistaa ETK:n rekisteristä jäljellä olevan maksualennusajan pituuden ja käyttää tätä tietoa apuna vakuutusmaksua määrättäessä. Vaikka yrittäjä ei olisi itse vaatinut aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennusta toiseen yrittäjätoimintajaksoonsa, eläkelaitos laskee vakuutusmaksun alennetun prosentoin mukaisena, jos yrittäjän oikeus vakuutusmaksualennukseen käy eläkelaitoksessa vakuuttamisasiaa käsiteltäessä muutoin ilmi.

5.4

Tekninen katkaisu

Jos yrittäjän työtulo muuttuu siten, että teknisen katkaisun edellytykset täyttyvät, yrittäjän toiminnan katsotaan 7 §:n 4 momentin mukaan sen yhdenjaksoisuudesta huolimatta jatkuvan tarkistuksen jälkeen uutena 4 §:ssä tarkoitettuna jaksona.

Aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennusta määrättäessä teknisestä katkaisusta seuraavaa uutta jaksoa ei pidetä erillisenä yrittäjätoimintajaksona. Aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennussäännöstä sovellettaessa erillisinä yrittäjätoimintajaksoina pidetään sellaisia YEL-jaksoja, joiden välillä yritystoiminta on todellisuudessa lakannut tai vähentynyt siinä määrin, ettei se ole kuulunut YEL:n piiriin. Näin yrittäjän oikeus saada vakuutusmaksualennus vielä aikaisemman yritystoiminnan päätyttyä aloitettavassa uudessa yrittäjätoiminnassa säilyy, vaikka hänen aikaisempaan YEL-toimintaansa olisi tehty tekninen katkaisu. Edellytyksenä maksualennusoikeuden säilymiselle on luonnollisesti se, että maksualennusaikaa on vielä jäljellä.

5.5

Osa-aikaeläke

Myös osa-aikaeläkkeen rinnalla harjoitettu yritystoiminta kuuluu YEL:n piiriin. Jos yrittäjä siirtyy osa-aikaeläkkeelle siten, että hän vähentää yrittäjätoimintansa puoleen, työtuloksi vahvistetaan puolet vakiintuneesta ansiotulosta. Tällöin YEL-vakuutus katkaistaan TEL:n 2 §:n 2 momentin nojalla ja uusi YEL-jakso alkaa eläketapahtumaa seuraavasta päivästä. Myöhemmin osa-aikaeläke voi tulla päätettäväksi yrittäjätoiminnan lisääntymisen vuoksi, jolloin myös näissä tilanteissa vakuutus katkaistaan. Aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennussäännöstä sovellettaessa osa-aikaeläkkeelle siirtymisen tai osa-

Lakiosasto

19.12.00

aikaeläkkeen päättymisen vuoksi katkaistua yrittäjätoimintaa ei kuitenkin pidetä erillisenä yrittäjätoimintajaksona.

5.6

Valvontatapaukset

Eläketurvakeskus ja eläkelaitokset valvovat YEL-vakuuttamisvelvollisuutta. Valvonnan yhteydessä voi ilmetä, että yrittäjän työtulo ei jonakin vuonna yllä YEL:ssa säädettyyn vähimmäismäärään, joten YEL-vakuutukseen voi tulla katkos. Jos yrittäjän yritystoiminta on alkanut 1.1.2001 tai sen jälkeen eikä ole jatkunut 48 kuukautta katkoksen alkaessa, yrittäjällä on oikeus saada vakuutusmaksualennus katkon jälkeen alkavaan uuteen yrittäjätoimintajaksoon siltä ajalta kuin maksualennusaikaa on vielä jäljellä. Jos yrittäjätoimintaan tulee useampia katkoksia, oikeus aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennukseen ei säily enää toista yrittäjätoimintajaksoa myöhempiin yrittäjätoimintoihin.

Jos valvonnan yhteydessä tai muutoin käy myöhemmin ilmi, että YEL-vakuutuksen alkamisaika on ollut virheellinen, maksualennukseen oikeuttava aika lasketaan tosiasiallisen YEL:n piiriin kuuluvan toiminnan alkamisesta. Jos oikea aloittamisaika on ennen 1.1.2001, aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennukseen sovelletaan 31.12.2000 saakka voimassa olleita säännöksiä. Mikäli vakuutusmaksualennus on myönnetty virheellisesti, yrittäjältä peritään takautuvalla ajalla perimättä jääneet vakuutusmaksut.

6

MUUTOKSENHAKU

Jos valitusaika työtulopäätökseen nähden ei ole kulunut, yrittäjä voi valittaa esimerkiksi siitä, mistä lähtien hänen katsotaan kuuluvan YEL:n piiriin (TEL 21 §).

Silloin kun yrittäjä on tyytymätön eläkelaitoksen määräämään aloittavan yrittäjän vakuutusmaksun maksuunpanoon, hän voi tehdä asiasta perustevalituksen (TEL 22 §). Perustevalitus eläkelaitoksen määräämästä vakuutusmaksusta osoitetaan ja myös lähetetään suoraan eläkelautakuntaan ja sen päätöksestä suoraan vakuutusosastoille. Eläkelautakunta vaatii vakuutusmaksuvalituksissa kopion vakuutusmaksulomakkeesta. Ellei valittaja perustevalituksen yhteydessä ole toimittanut vakuutusmaksulomaketta, eläkelaitos toimittaa sen lausuntonsa yhteydessä eläkelautakunnalle.

Muutoksenhakua on käsitelty ETK:n yleiskirjeessä A 45/94 Työeläkeasioiden käsittely ja muutoksenhaku.